

Gedrags-, en pestprotocol basisschool De Zonnewijzer

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus willen aanpakken.

Hier zijn de volgende **VOORWAARDEN** aan verbonden:

1. Pesten moet als **probleem** worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders).
2. De school moet proberen pestproblemen te **voorkomen**. Los van het feit of het pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen **signaleren** en duidelijk **stelling nemen**.
4. Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch de kop opsteekt, moet de school beschikken over een **directe aanpak**.
5. Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. De **vertrouwenspersoon** kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.
6. Leerkrachten moeten deze afspraken naleven en er een logboek op nahouden. Incidentenmelding op naam en plaatsen in Esis.

Deze voorwaarden brengen de volgende **CONSEQUENTIES** met zich mee:

Ad. 1 Pesten een probleem

Leerkrachten worden in de teamvergadering o.a. op de hoogte gebracht van:

- verschil tussen plagen/pesten
- omvang van pesten tussen lln. onderling
- partijen en psychologische mechanismen (machtsmisbruik)
- vijfsporenaanpak

(ZIE BIJLAGE 1)

Alle kinderen worden in de eerste week na de schoolvakantie ingelicht over de schoolregels en vullen deze lijst in de klas aan. Op deze manier ontstaan er naast schoolregels ook groepsregels. Na iedere vakantie en wanneer dit nodig blijkt te zijn worden deze regels opnieuw doorgenomen in de groep.

Alle ouders worden ingelicht op de algemene informatieavond. Ze worden op de hoogte gebracht van het 'vier-fasenplan'. Er wordt gewezen op het belang van een goede samenwerking. In de schoolgids en op de website zal worden vermeld dat de school een gedrags- en pestprotocol hanteert.

Ad. 2 Voorkomen van pesten

Een pestproject alleen is niet voldoende om een eind te maken aan of het voorkomen van het pestprobleem.

Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels met de leerlingen.

Schoolregels:

1. Bedenk bij alles wat je doet, of je het zelf ook prettig zou vinden.
2. Blijf van andere kinderen af als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4. Als je kwaad bent probeer je dit uit te praten. Lukt dit niet dan ga je naar de meester of juf.
5. Blijft de pester doorgaan kom het dan weer aan de meester of de juf vertellen.
Denk eraan: **KINDEREN DIE PESTEN, ZITTEN ZELF IN DE NESTEN!**
6. Word je gepest praat er dan thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
7. Wij sluiten op geen enkele manier kinderen buiten.
8. Wij blijven van elkaars spullen af.
9. Het maakt niet uit hoe een kind eruit ziet of dat hij zich soms anders gedraagt.
Iedereen mag zichzelf zijn.
10. Nieuwe kinderen willen wij goed opvangen en ontvangen. Zij zijn altijd welkom.

Om te zorgen dat kinderen zich aan deze afspraken kunnen houden, zullen deze afspraken regelmatig worden herhaald. Leerkrachten zullen er alert op zijn dat de regels nageleefd worden en nemen duidelijk stelling wanneer dit niet gebeurt. Op deze manier wordt er dagelijks gewerkt aan het voorkomen van pestproblematiek.

Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar en rollen in een groep komen regelmatig aan de orde. Hierbij kan ook gedacht worden aan andere werkvormen zoals: spreekbeurten, rollenspelen, etc.

De voorbeeldfunctie van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken.

Agressief gedrag van leerkrachten, medewerkers, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten, ouders en alle andere betrokkenen horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

Belangrijke **AFSPRAKEN** hierbij zijn:

Afspraak 1:

Het inschakelen van de leerkracht wordt niet opgevat als klikken. Vanaf de kleutergroepen brengen we kinderen dit al bij:

Bij klagen/hulp vragen van de leerkracht wil je dat iemand **STOPT**.

Bij klikken hoop je dat iemand **STRAF** krijgt.

Als iemand je hindert dan zeg je: "(Naam van het kind) stop daarmee, ik heb er last van!"

Als dat niet helpt dan vraag je hulp aan een leerkracht. Dit is dus geen klikken.

Afspraak 2:

Medeleerlingen hebben ook de verantwoordelijkheid om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn verantwoordelijk voor een goede sfeer in en buiten de groep.

Hiervoor moet er dus wel een veilig klimaat zijn. Dit wordt geschapen door een leerkracht die weet waar hij/zij voor staat en pestproblematiek serieus neemt.

Afspraak 3:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij haar grenzen moet bewaken.

Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders.

De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school. Hierdoor komen we tot samenwerken zonder bemoeienissen.

Ad. 3 Signaleren en duidelijk stelling innemen

De leerkrachten nemen kennis van signalen van pestgedrag en oefenen zich in het signaleren.

Uit onderzoek blijkt dat sommige 'typen' kinderen en kinderen met bepaalde gedragingen vaker buiten de groep geplaatst worden:

- Volgzaam gedrag: letterlijk alles doen wat gevraagd wordt.
- Sociaal ineffectief gedrag: op een hinderlijke manier contact zoeken met groepsgenoten omdat men de sociale gedragscodes niet kent of zich er niet aan wenst te storen.
- Afkoopgedrag: snoep en andere cadeautjes gebruiken om gunsten te kopen.
- Klikgedrag: iets aan de leraar vertellen (vaak argeloos) en daarmee de groepscode overtreden.
- Aandachttrekkend gedrag: er genoeg in scheppen op te vallen.
- Kinderen met ADHD, PDD-NOS, e.d.
- Slecht of juist heel goed kunnen leren
- Kinderen die extreem 'lief' gedrag vertonen.

Ook kinderen die zich onderscheiden in spraak, manier van kleden, haardracht, lichaamsgeur, gewoonte of normen en waarden maken eerder kans om buiten de groep geplaatst te worden.

Bovenstaande gedragingen hoeven geen oorzaak te zijn van een pestprobleem! Wel is het als leerkracht van belang extra alert te zijn op kinderen waarbij sprake is van een van bovenstaande gedragingen.

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen.
- Discriminerende opmerkingen maken.
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot.
- Een ander voortdurend ergens de schuld van geven.
- Briefjes schrijven over een ander.
- Negatieve opmerkingen maken over bijv. kleding
- Isoleren/negeren/buitensluiten
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen
- Op weg naar huis achterna rijden
- Naar het huis van het slachtoffer gaan
- Bezittingen afpakken
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

Blijf alert en houd je ogen open voor andere signalen!

Houd er wel rekening mee dat dit vaak stiekem gebeurt.

Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden. Alleen straffen helpt niet en verplaatst vaak de problematiek (bijv. naar buiten schooltijd).

Om duidelijk stelling te kunnen nemen, is zicht op de omvang van het probleem, kennis van de gevolgen voor het slachtoffer, maar bovenal invoelend vermogen vereist. Hierbij moet de leerkracht bovenal de ernst van het probleem serieus nemen.

In de **KERN** houdt dit in: **RESPECTVOL OMGAAN MET ELKAAR!**

Niet de 'dader' of de 'omstanders' (dus ook niet de juf of de meester!) bepalen wat een kind voelt of waar de grens ligt, dat bepaalt 'het slachtoffer' zelf!

Ad. 4 Directe aanpak

De directe aanpak van basisschool De Zonnewijzer bestaat uit twee methoden:

1. De niet confronterende methode:

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten. In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

2. De confronterende methode:

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest, hoort dit van de leerling zelf of medeleerlingen komen dit melden. De afspraken binnen de school leveren geen positief resultaat op voor de gepeste.

De leerkracht neemt een duidelijke stelling in, want als dit niet gebeurt dan zegt een leerkracht in feite: **ga maar door**.

De te nemen maatregelen zijn opgebouwd in 4 fases, afhankelijk hoe lang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn/haar gedrag.

Het 4-fasen plan:

Fase 1:

- Het voeren van een gesprek met het kind dat pest, om zo te komen tot bewustwording van wat hij met het gepeste kind uithaalt. Let op dit kan averechts werken.
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het eind van iedere week in een kort gesprek aan de orde. Laat het kind zelf oplossingen bedenken. Wat gaat het kind eraan doen om te zorgen dat het probleem wordt opgelost?
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem

Fase 2:

- Een of meerdere pauzes binnenblijven.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.
- Een gesprek met de ouders als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd en er wordt gekeken of deskundige hulp (schoolarts, Bureau Jeugdzorg, etc.) voor zowel de pester als de gepeste kan worden ingeschakeld om een einde aan het probleem te maken. De school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

Fase 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen binnen de school. Essentieel hierbij is weer het komen tot open communicatie en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen.

Fase 4:

- De leerling wordt geschorst of verwijderd (zie schoolgids).

Ad. 5 Vertrouwenspersoon

Wanneer contact met de leerkracht en de directie niet tot voldoende resultaat heeft geleid kan de vertrouwenspersoon op het gebied van pestproblematiek van de school worden geraadpleegd. Bij ons op school zijn dat momenteel Ap Hoogendoorn, Annemartine van Leusden en Fokje van der Veen.

BIJLAGE 1**AD. 1 HET PESTPROBLEEM SERIEUS NEMEN****Plagen of pesten?**

Iemand van zijn fiets aftrekken, dat kan plagen zijn. Maar ook pesten. Het is plagen als de kinderen aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de ene iets onaardigs, de volgende keer is het de ander. Het is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Door elkaar te plagen leren kinderen om met conflicten om te gaan. Meestal is plagen kortdurend, wisselend van persoon tot persoon.

Pesten is wel bedreigend. Het gaat uit van een mechanisme waarin de één zich sterker voelt dan de ander. Er is sprake van machtsmisbruik. De partijen zijn niet aan elkaar gewaagd. Meestal is het langdurig en gericht op één of een paar personen. Aanpakken van het pestprobleem betekent meer dan het verbieden alleen. Let op pesten hoeft niet fysiek te zijn!

DENK ERAAN: WAT ERG IS BEPAALT HET KIND ZELF, HET HEEFT RECHT OP JOUW STEUN!

Pesten komt het meeste voor op school. Helaas is dit bij ons op school ook het geval. Daardoor werkt het het beste als de school het pesten probeert te voorkomen. Lukt dit niet dan is het zaak het pestprobleem te signaleren en er iets aan te doen. Elke juf of meester kan ervoor zorgen dat haar of zijn klas een veilige prettige plek is. Belangrijk is daarbij het voorbeeld dat de leerkracht zelf geeft. Een leerkracht die de kinderen laat uitpraten, naar ze luistert, er niet bij voorbaat van uit gaat dat hij zelf gelijk heeft en die de leerlingen veel complimenten geeft, krijgt ongemerkt navolging: goed voorbeeld doet goed volgen.

Het is een misverstand ervan uit te gaan dat een goede groepssfeer te danken is aan de leerkracht en dat een slechte sfeer te wijten is aan een paar 'lastige' kinderen in de groep. Er is altijd sprake van een samenspel met de leerkracht in de rol van spelverdeler. Dat betekent dat de leerkracht het meeste gewicht in de schaal legt.

Als je samen met je groep de grens tussen ja en nee bewaakt, dan voorkom je langdurig pesten. Je doet dat door een sfeer te scheppen waarin 'stop' zeggen en hulp inschakelen van de leerkracht normaal is. Je versterkt die sfeer als 'omstanders' leren om de bedreigde te helpen: met 'nee' te zeggen en zo nodig hulp te vragen. En zoals gezegd: dat doe je gewoon als een onderdeel van het dagelijks omgaan met elkaar.

Leren respectvol omgaan met elkaar is leren omgaan met verschillen. Bij leren omgaan met elkaar is het van groot belang om te weten 'Wie ben ik zelf?' Het is belangrijk dat de kinderen een positief gevoel van eigenwaarde ontwikkelen.

Vragen die je hierbij aan jezelf kunt stellen: Wat denk ik? Wat voel ik? Wat geloof ik? Wat wil ik? Hoe denk ik daarover?

Leren respecteren maar ook accepteren van verschillen is hier heel belangrijk.

Niet door achter elkaar aan te hollen en elkaar na te doen, al mag dat best een keertje. Het gaat erom dat ieder kind zijn eigen identiteit verder ontwikkelt in relatie tot anderen, zonder z'n autonomie kwijt te raken. Het vermogen om dat te leren hebben de kinderen zelf, het is de taak van de ouders en de school om hen daarbij te helpen.

Pas in de hoogste klassen van de basisschool zijn kinderen in staat om de gevoelens van anderen goed te onderscheiden en te beschrijven.

Let op! Normen en waarden die een leerkracht hanteert worden door kinderen makkelijk overgenomen.

De houding/alertheid die de leerkracht aanneemt zijn van enorm belang.

Groepen die onveilig zijn hebben een grotere kans op pestgedrag. Dit kan komen doordat de kinderen hun onvrede over iets of iemand niet bij de juiste persoon kwijt kunnen. Toch willen zij hun onvrede uiten en kiezen hiervoor een weerloos persoon.

BIJLAGE 2 ADVIEZEN AAN ALLE OUDERS**Adviezen aan ouders van gepeste kinderen**

- Pesten op school kun je het best direct met de groepsleerkracht bespreken.
- Als je van je kind er met niemand over mag praten, steun dan je kind, geef het achtergrondinformatie en maak je kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken. Voordat je dit belooft, is het raadzaam de school te vragen of ze dit probleem ook daadwerkelijk voorzichtig aanpakt.
- Beloon je kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met je kind. Doe dat niet op een negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is: 'Wat is er vandaag weer voor iets ergs gebeurd?'
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat je kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij je kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining.
- Accepteer de situatie niet. Als de school niet wil meewerken, schakel dan de vertrouwenspersoon op school in om aan de ongezonde situatie voor je kind een einde te maken.

Adviezen aan ouders van pesters

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaken van het pesten te komen.
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan je kind.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij ook buiten de school zichzelf oefent in het onderhouden van sociale contacten.

Adviezen aan alle ouders

- Neem het probleem serieus: het kan ook jouw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Vraag om (meer) toezicht op het schoolplein.
- Praat met je kind over school, over de relaties in de klas, over wat groepsleerkrachten doen, hoe zij straffen. Vraag hen ook af en toe of er in de klas gepest wordt.
- Geef af en toe informatie over pesten: wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld, praat dus niet in het bijzijn van het kind negatief over andere kinderen of ouders.
- Leer je kind voor anderen op te komen.